

Franckesche Stiftungen zu Halle

In: Bybeles Tai esti: Wisas Szwentas Raßtas Senojo ir Naujojo Testamento i lietuwißkaje Kalba ißwerstas. Ant Paliepimo Wyriausiôsiôs Prusißkôsiôs ...

Augusto Ermanno Franko trumpas Pamokinimas, kaipo Szwenta Raßta saw ant tikro Pasigerinimo skaityti turim

Francke, August Hermann

Halle, 1903

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:gbv:ha33-1-160470](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:gbv:ha33-1-160470)

Augusto Germano Franko trumpas Pamokini-
mas, kaipo Szwentą Raštą saw ant tikro Pasige-
rinimo skaityti turim.

Prastas ir ne-ismąnas Žmogus ant sawo Pasigerinimo Szwentą Raštą skaityti norėdams

1. didey ir rupeštingay tur saugotis, idant ne slapta Fokią newiers-
nybę arba netikrą Mislį sawo Szirdyje ne turetų, dėl ko Szwentą Raštą
skaityt apstima. Nes Rašte-mokitiesi ir Parizeuščiai taipiau Szwentą
Raštą skaitydavo; ale tai jūs wisay ne pagerino. Jiems regėjos, kad
tame Gywasti turi; ale prie Kristaus ne norėjo werstis, idant Gy-
watą turētu. Jon. 5, 39. 40. Bet netikras Apstėmimas ir newierna
Mislis yra, jey Szwentą Raštą skaitai, ar jog tikray Czesą praleistum-
bei, ir kadangi jame keli Nusidawimai randami yra, iš Furiū ir swies-
tiška Szirdis pasidzangias; arba kad Szwento Rašto Skaitimą kaip
wiršutini Darbą warai sawije dumėdams, jau tikray stiprus Tikėjime
ir Nobažnysteje esąs, ir priegtam dar Paproti turi Rytmetij ir Wakare
wieną ir kitą Pėrskyrimą per skaityti mislidams, tūmi Ponui Diewui
Pas-žin Foki gerą Darbą padares; Kaipgi daug Žmoniū tūmi pasifak-
dina, bile Diewo Žodi tankeį skaito, Furiū Duma ir Pasielgimas taczaus
su Diewo Žodzu wisay ne sutinka; arba kad tikėt todėl Szwentą Raštą
i Rankas imi, idant Rašte-mokitu pastotumbei ir didi Žinojimą igy-
tumbei, po Furiūmi tawo paties netikroji Meile, Gyrypnyste ir Piti
Parizeuščiki Griekai pasislėpsja. O tokia mūsų Dienose daugiu didey
mokitū Wyrū Mislis ir Geidawimas yra, Furie norėdami buti Rašto-
Mokitojeis ne ismāno, ney ką kalba ney ką už Tiesą laiko. 1 Tim. 1, 7.
Beje ir tai yra perkreiptas Žmoniū Budas, kad jie Szwentam Rašte dau-
giaus nenaudingū Klāusimū ir Paslėptiniū jėško, užot tikrą Gruntą
Pristwertime ir Tikėjime dėtū. Jeygu dabar Pas eze minėtasės arba
kitas netikras Mislis tur Szwentą Raštą be-skaitydams, tas su wisu
sawo Žinojimu Rašto i Pėklą gal nugrimsti, faczeig wisą Szwentą
Raštą iš Galwės butu ismokęs. Togidėl kožnas prastas ir ne didey
mokitas, Szwentą Raštą skaityti norėdams

2. tikray prastą Szirdi te atneša prie to, tai esti, wierną ne
plastūjanti Geidawimą, per Szwentą Raštą ismokinamas buti ant Jė-
ganimo per Tikėjimą i Jezų Kristų, 2 Tim. 3, 15. ir taipo tikėti ir

ėlgitisi, kaip jam Szwentą Raštą be-skaitant nū Diewo paties pranešama yra. Trumpay: Jey Szwentą Raštą skaityt apšimi, tay tawo wierna Mišlis tikt ta tur buti, kad tikinczu ir nobažnu Kriščionimi pastotumbei, ne pagal Weidą, bet tikroj Galybeje, idant tikrą Patwirtinimą turētumbei, jog tu Diewui patinkas ir tenay su jūmi amžinay pasidzangti galėšes.

3. Todėl cze dabar Malda pirmutinisis Daikts tur buti; o prastokas, pirm-neng Szwentą Raštą skaito, ne su Burna wierna, bet su tikra nobažna Szirdze, šitū arba šitū Budū Dievą tur prieti: *At* tu amžinasis ir gywasis *Pone* Diewe, kaip *Taw* gana uždėkawoti galim, kad mums *Sawo* šwentąjį *Walę* *Sawo* Žodijs taip maloningay apreikšes, kad iš to išmoki galim, kaipo tikinczeis, nobažnais ir išganytingais pastoti galim! Taygi sutek man sawo Szwentą Dwasę, kad man mano *Atis* atwertu, jeib regėczau *Stebuklus* tawo *Žos* *Pano*; kad jiji per tawo *Žodi* *Tikėjimą* mano Szirdijs išs-prowitu ir daug sintu, ir mano *Walę* macningay waldytu, idant aš pasidzaugeczau iš tawo *Liudijimū*, ir iš *Szirdies* i tawę tikėczau bey tawo *Žodi* laikyczau!

4. Taip jau ir gér bey reikalinga esti, kad skaitimas Szwento Rašto tikt su Malda ir Dufaujimū, kaip su Diewo Liaupšė ir Dekas wonė daromas butu. Nės taip wiernay be-darant wisadės Pamokiniimą bey Pagraudėnimą iš to turėsi. Kaip antay 1 Moiz. 1, 1. be-skaitydams taip sawijs melstis: *At* tu amžinasis Diewe, dekas woju taw, kad manę per sawo *Žodi* mokini, iš *Po* Danguis ir Žeme sawo *Pradžą* tur. *Arba*: *At* mielasis *Tėwe* *Danguje*, kad sawo *Atis* pakeliu Danguis ir jas nuleidzu ant *Žemės*, tay bent šitą sawo Diewišką *Žodi* man i Szirdi idėk, jog man reikią tawę kaip *Sutwertoji* Danguis bey *Žemės* pagarbinti ir melstis! *Arba*: *At* mielasis Diewel Jey tu Dangu ir Žemę sutwėrei, tay juč tu esi gerėsnis ir šlowingėsnis už Dangu bey Žemę. Todėl, kad aš tawę tiktay turiu, tay n'atboju ney Danguis ney Žemės. *Arba*: *Pone* Diewe, Tu esi *Tėwas* ant wiso, kas *Waišais* wadiz nama yra Danguje ir ant *Žemės*, Tu, *Pursai* Dangu ir Žemę sutwėrei. *At* moki manę wisadės tikray apdumotis; *Poki* didelį Budawotoji ir *Sutwertoji* mano smertelnas *Kunas*, šis *Žemės* *Grumtas*, turis! *Arba*: *At* mielasis *Tėwe* dangujesis, kaipgi aš galiu daugias tužbitis dėl mano *Puniško* *Išlaimo* tawę *Tewū* wadindams, *Purs* Dangu ir Žemę sutwėrei! Taip prie *Požno* *Perštyrimelio* *Bibelije* reik apšistot, ir kaip *Lutėrius* sako, ney prie *Kiekwiemo* *Krumelio* *Fraztyti*, bau ne *Pelios* *Uogeles* nupultu. Jey taw iš pirmo sunku esant *rodos*, ir jey Malda ne tūjaus nor tekėti, tay tolyn reik eiti ir ney prie šito *Krumelio* bandyti. Jey *Dusia* tiktay alksta, tay Diewo Dwasę

ję nepasotintą ne leio. Beje galiąusey tropisio, kad Žmogus prie wieno majo Perštyrimelio tiek gywū Waisiū matys, kad ir prie to pasilaikys ir nusiileis kaip prie Medžo Waisiumis pilnintelio. Ale kas iš Pradžos to nusigąsta dumodams, jam persunkū esant, ji ne galint taipo Szwentą Raštą skaityti, tas pats yra kaltas, kad per wisą sawo Amžią neyjos Rišs Linksmybės ir Džaugsmo iš Szwento Rašto ne tur.

5. Su Malda Apmislijimas tur suglaustas buti, taipo, kad prie Požno Žodzo maž apsisotum ir wislab sawo Szirdije gražey apdumotum. Tikray gražey Lutėrius sawo Išguldime Ewangelijės pirmoj Szwentėje Kalėdū taria: Ewangelija taip aiški yra, kad daug Išguldimo ne priwalai, bet tikray reik tą geray apmislit, apžwalgyt ir i Szirdi isidėt. O Meywiens daugiaus Naudos iš to ne turės, kaip tie, kurie sawo Szirdi tylą laiką, wisus Daiktus pameta ir su Stropumu išweligia, lygey kaip Saule tylame Wandenije czėlay šwiecza ir sylingay šildo, kuri užianczam ir tėkanczam Wandenije ne taipo gal regėta buti, neygi taipo ne gal šildit. Todėl ir tu norėdams apšwieczamas buti, Diewo Malone ir Dywus matyti, idant tawo Szirdis užsidėgtu, ir nobažna bey linksmia pastotu, tay ten nueik, kur tykas butumbei ir Paweikšlą giley i Szirdi isidėtumbei! Ten tu surasi Dywus per Dywus. To turim wisą Szwentą Raštą be-skaitydami daboti. Kad per koki Perštyrimą nubėgam, potam Bibeli užweriam, ir, ką skaitėm, weikėy užmirštam, tay nesidwywim, kad Bibeli tanke per-skaitydami taczas šwentesni ir geresni ne pastojam. Malda ir Apmislijimas wis prie kito-kito tur buti. Jey taw persunkū apmislit, tay turi Diewą mėlšio; o kad Malda ne nor tėtėi, tay Žodzus turi Walandą apdumoti. Iš Maldos atširas Apmislijimas ir per ję padaugsinamas bus, ir per Apmislijimą ant Maldos priraginas busi. Bernardas sakō: Meywiens Žmogus sykiu nesiaukština. Užkūpdams, o ne užlėkdams wyriąusiji Stipiną Kūpeczū iš-fakši. Togidėl užlipkim kaip su dwiejomis Pojomis, butent per Maldą ir Apmislijimą! Mėsa Apmislijimas mus mofina ir mums rodo, ko mes pristokštam; ale per Maldą igyjam pas Poną Diewą tiek, kad nieko ne stokótumbim. Apmislijimas parodo mums tikrą Kėlią, bet Malda mus tūm Kėliu wėda. O kitur jis sakō: Per Maldą Apmislijimas apšwieczamas ir Apmislijime Malda karšta pastoja. Tai yra saldus ir meilingas Susikalbėjimas, butent kad Malda ir Apmislijimas susieina, taipo kad wiens-antrą waldo. O wėl jis taipo taria: Malda be Apmislijimo yr šaltas ir netinkas Daiktas. Apmislijimas be Maldos esti newaisingas ir wisaip niekam ne dēr. Kas ant šito Graudėnimo nobažnojo Bernardo geray daboja, tas tikray Szwentą Raštą be Naudos ne skaitys. Kaip antay: 1 Moiz. 1, 2. O Šėme buwo pušta ir tuščia,

ir buwo tamſu ant Gilybės; o Dwase Diewo iſſiſplėte ant Wandeniū. Apmiſlijimas: Aſ Kaipō Pons Diews ſtebuklingaſis iſ Pra-
dzds ir wiſadds wieneriopus Relius laiſe, kad ſawo
Szlōwė tame daugiaufey iſrodo, jog Iis iſ Niekū eſan-
czo kq, iſ Puſto ir Nedawādito kq Gražų ir geray Dawā-
dita, iſ Wargingo kq Didi ir Aukſtq kq padaro? Tai po
tai ant Garbės Jo ſwentojo Wardo turėjo tekti, kad
Žėme puſta ir tuſcza buwo, pirmėneng jiji Jo itaikinta ir
graži bey waiſinga buwo padaryta. Malda: Aſ mielaſis
Tėwe, tai ſaw i Palinkſminojimą imūs ſawo Bėdą ir Pa-
gadinimą iſwelgdams. Dūk man tiktay ſawo prigimtąjį
Pagadinimą tikray iſpažinti! Žinau, kad tu tada manęs
ſuſimilſi ir Kriſtui manije Paweikſlq gauti dūſi, jeib aſ
Grožybeje po tawo Akiū paſirodieczau. Gaileſtiės Aſaras
aſ rods dėley ſawo Griekū praliėti noriu. Dūk tiktay ſawo
Dwasei ant ſito Wandens iſſiſplėſti! Aſe tai po apmiſ-
lidami ne turim užmirſti patis ſawę perſimėginti, idant iſ Diewo Žodzo
Sžirdiės Pagadinimą tikray iſpažintum, ir muſū Sžirdis pagal Pa-
weikſlq iſgananczojo Pamokſlo itaiſyta butu.

6. O Kaipō Szwentq Raſtq beſkaitydami ſu Malda turime
pradėti, ir beſkaitant nepaliūtinay melſtis, tai po ir ſu Malda turim
baigti. Taipgi ſkaityti paliowęs ſitū arba tam lygiū Budū Diewq iſkal-
bink: Aſ tu wiernas dangiſkasis Tėwe, Liaupſe, Garbe,
Szlōwe ir Deſawone taw pakarney t'eſie ſakyta uſ ſitq
dide Malonė, kad ſu ſkanė Mianā (Dangaus Dūna) tawo
Diewiſkōjo Žodzo mano Duſiq paſotinai, paſtiprinai ir
atgaiwinai! Dabar wiſlab, kq ſkaitės eſmi, ſu Diewiſku
Pirſtū ſawo Szwentōſės Dwafės i mano Sžirdi irakſyk ir
tūmi užpeczwetik, idant Sžetons tai wėl nū mano Sžir-
diės ne atimtu, bet kad tai geroj ir tikroj Sžirdije palais-
kyczau, ir iſ to ten amžinay po tawo Weidu paſidzau-
czau! Amen. Gali ir pripraſti, tai, kq ſkaitės eſi, galiūſey Mal-
doje ſuglauſti ir toje Ponui Diewui pranėſti.

7. Diewas wiernas eſaſis tada toſiam Žmogui, Szwentq Raſtq
ſkaitanczam, widutinio Kryžiaus bey Kentėjimo ir wiſokiū Pagundimū
ſtokoti ne dūſ, Furie brangus Uſſtatas jo Meiſės yra, ir kūmi mes jo
wiengimuiſtamjam Sunui cze lygus paſtojam. O tai, butent Kryžius
mielaſis, macningay mums padėda, Szwentq Raſtq iſmanyti, beje tą
ragauti ir pajuſti. Malda, Apmiſlijimas ir Pagundimas yra tie trys
Dalykai, Furie Žmogų tikray Diewo-mokitu padaro. Jey taw kō pikto
nuſidūda, ar butu widuj tawiſe ar iſ wirſaus, tay dumok, Mokitoji
cze eſant, tawę iſklauiſnėti norinti, kq iſ Szwento Raſto iſſimokina.
O tay dabar tūjaus atſimink Szprukėlio, Furs tawo Bėdai ir Reikmes
nei pritinka. O kad toſio ne randi, tay Progds tam be-turėdams
tūjaus Bibeli imk i Rankq, ir ſkaityk kōki Pſalmq, arba ant kō ſeip

tawo Tobaznyste tawę wercza! Tay weikę rasi, Pūmi atsigaiwint galēši. Ale rods wisaddōs Jopostą gerū Liudijimū Szwento Rašto taw reik turēti ir saw tankey Skarbą iš jū susirinkti, idant niekadōs ne pris stotkumbei wieno iš jū be-reikalāudams. Jeygu dabar Szprukeli randi, tay tiktay (Diews taw ant to Malonę dūs) sawo Mišlis apie wiršutineję Bėdą pamėst ir jas tikray ant tokio Szprukelio dėk ir tą tikray nobažnay sawo Szirdiję apdumok! Ak kaip tas taw bus Wersme gywojo Wandens! Kaip tai jū aiškiaus po Kryžiumi ne kaip pirm Kryžiaus išmanys! Galiausey žinok: Piekū tu šiam Swietui numirsi, tiekū tu Szwentam Rašte regēsi ir supراسي. Ale Piekū tu pagal Dumą Kuno ir Swieto gywēsi, tiekū tu Szwentam Rašte aklas ir ne-išmanys busi.

Bet Diewas musū Pono Jezaus Kristaus, Szlowēs Tėwas, te sutenka mums Dwasę Išmintiēs ir Apreiškimo ant Išpažinimo Jo patiēs, ir apšwieštas Akis musū Išmanimo, kad išpažintumbim, kursai yra Nusitikejimas musū Pawadinimo, ir kuri yra Bagotyšte Jo šloz wingōs Tewisškės Jo Szwentūse, ir kuri yra apštinga Stiprybe jo Maciēs musump, kurie mes tikime pagal Darbą Jo macningōs Driutybės, kurie jis dare Kristuje, kad ji iš Numirusūjū prikele ir ji pasoz dino po sawo Dešinēs Danguje, kuriam t'esse Garbe ir Szlowe nū Amžiū iki Amžiū. Amen.

tawo Nobažnyste tawę wercza! Tay weikę rasi, Pami atšigaiwint galėsi. Ale rods wisadōs Žopostą gerū Liudijimū Szwento Rašto taw reik turėti ir saw tankey Škarbą iš jū susirinkti, idant niekadōs ne pris štoktumbi wienu iš jū be-reikalāudams. Jeygu dabar Szprukeli randi, tay tikray (Dieus taw ant to Malonę dūs) sawo Mišlis apie wiršutingę Bėdą pamėst ir jas tikray ant tokio Szprukelio dēl ir tą tikray nobažnay sawo Szirdise apdumok! Ak kaip tas taw bus Wersme gywojo Wandens! Kaip tai jū aiškiaus po Kryžiumi ne kaip pirm Kryžiaus išmanys! Galiūsey žinok: Piekū tu šiam Swietui numirsi, tiekū tu Szwentam Rašte regėsi ir supras. Ale Piekū tu pagal Dumą Runo ir Swieto gywėsi, tiekū tu Szwentam Rašte aklas ir ne-išmāngs busi.

Bet Diewas musū Pono Jezaus Kristaus, Szlowės Tėwas, te sutenka mums Dwasę Išmintiės ir Apreiškimo ant Išpažinimo Jo paties, ir apšwiestas Akis musū Išmanimo, kad išpažintumbim, Pursai yra Nusistatėjimas musū Pawadinimo, ir Puri yra Bagotysie Jo šlozingōs Tewiškės Jo Szwentūse, ir Puri yra apštinga Stiprybe jo Maciės musump, Furie mes tikime pagal Darbą Jo macningōs Driutybės, Furę jis dare Kristuje, kad ji iš Numirustūjū prikėlė ir ji pasodino po sawo Dešinės Danguje, Puriam t'ėste Garbe ir Szlowe nū Amžiū iki Amžiū. Amen.

